

# **ŠKOLNÍ VZDĚLÁVACÍ PROGRAM**

**ZÁKLADNÍ UMĚLECKÉ ŠKOLY MŠENO,  
příspěvkové organizace**

**Nádražní 326, Mšeno 277 35**

## **UMĚLECKÉ PROMĚNY A VIZE**

| OBSAH                                                                    | strana |
|--------------------------------------------------------------------------|--------|
| Identifikační údaje ZUŠ Mšeno.....                                       | 3      |
| Charakteristika ZUŠ Mšeno.....                                           | 4      |
| Zaměření školy a její vize.....                                          | 6      |
| Výchovné a vzdělávací strategie.....                                     | 7      |
| Vzdělávání žáků mimořádně nadaných.....                                  | 9      |
| Výuka žáků se speciálními vzdělávacími potřebami.....                    | 10     |
| Hodnocení žáků ZUŠ Mšeno.....                                            | 11     |
| Vlastní hodnocení školy.....                                             | 11     |
| VÝTVARNÝ OBOR.....                                                       | 13-21  |
| Přípravné studium.....                                                   | 14     |
| Základní studium I. stupně.....                                          | 15     |
| Základní studium II. stupně.....                                         | 19     |
| Učební plán a časová dotace.....                                         | 21     |
| HUDEBNÍ OBOR.....                                                        | 22-39  |
| Vzdělávací obsah hudebního oboru.....                                    | 23     |
| Vyučované předměty, metodika a učební plány k jednotlivým předmětům..... | 24     |

## **1. Identifikační údaje**

**Název ŠVP:** Školní vzdělávací program Základní umělecké školy  
Mšeno, příspěvkové organizace  
Nádražní 326, Mšeno 277 35

**Motivační název:** „Umělecké proměny a vize“

### **Předkladatel:**

Název školy: Základní umělecká škola Mšeno, příspěvková organizace

Adresa školy: Nádražní 326, 277 35 Mšeno

IČO: 67 67 36 35

Jméno a příjmení ředitele: Mgr. Čeněk Hlavatý

Telefon: 315 693 088

E-mail: [info@zusmseno.cz](mailto:info@zusmseno.cz)

[www.zusmseno.cz](http://www.zusmseno.cz)

### **Zřizovatel:**

Název: Město Mšeno

Adresa: Náměstí Míru 1, 277 35 Mšeno

Telefon: 315 693 121

E-mail: [podatelna@mestomseno.cz](mailto:podatelna@mestomseno.cz)

**Platnost dokumentu od:** 1. září 2012

**Podpis ředitele školy a razítko:**

## **2. CHARAKTERISTIKA ŠKOLY**

V Základní umělecké škole Mšeno (dále jen ZUŠ Mšeno) se vyučují dva umělecké obory: hudební a výtvarný. Škola má pět odloučených pracovišť:

### **Tradice**

Základní umělecká škola Mšeno cíleně navazuje na české národní tradice, které se v uměleckém směru formovaly ve druhé polovině 19. století, a které vynesly českou kulturu do celosvětového povědomí a učinily z ní kategorii. Po stránce výtvarné a hudební se jedná především o generaci Národního divadla a obrození (výtvarné umění – Mikoláš Aleš, Václav Levý, Václav Myslбек, Vojtěch Hynais, hudba – Bedřich Smetana, Antonín Dvořák, Zdeněk Fibich, Karel Bendl), v období české moderny se pak jedná o Františka Kupku, Jana Zrzavého, F.T.Šimona, Leoše Janáčka a Bohuslava Martinů a ze současného výtvarného umění Karla Nepraše a Františka Skálu.

Školní vzdělávací program (dále jen ŠVP) ZUŠ Mšeno je koncipován v souladu s touto tradicí, a s možnostmi a potřebami konkrétního regionu, jímž je město Mšeno a jeho okolí, ale také v souladu s možnostmi a potřebami, jež plynou z kulturní politiky České republiky v daném čase.

Základní umělecké školství je založeno na vysoké náročnosti individuálního přístupu žáka a učitele, a to ve dvou směrech: jednak po stránce technického ovládnutí zvoleného nástroje a materiálu, což si vyžaduje velkého fyzického úsilí, a jednak po stránce uměleckého vyjadřování, což klade vysoké nároky na psychiku žáka. Tím se pojetí **STUDIA** v základních uměleckých školách zásadně liší od pojetí **VÝCHOVY** (výtvarné a hudební), aplikované v základních školách. Vysoká náročnost ve všech směrech uměleckého vzdělávání patří do filozofického kánonu fungování naší školy.

Základní strategie umělecké výuky ZUŠ Mšeno pak vychází z přesvědčení, že podstatou uměleckého vzdělávání jsou kulturně vyspělí a umělecky se vyjadřující žáci ve věku od 6 do 19 let, ze kterých ZUŠ Mšeno zásadním způsobem pomáhá vychovávat sebevědomé jedince, kteří svým humánním pojetím světa přispívají ke kulturní a společenské stabilizaci.

### **Charakteristika, vybavení školy**

Hlavní budova školy se nachází v klidném prostředí města Mšena, nedaleko od vlakového nádraží. Celkový počet žáků v naší škole je 400, z toho 90 v hudebním oboru a 310 v oboru výtvarném. Pro tento počet je škola vybavena uspokojivě, v mezích současných ekonomických možností zřizovatele. Škola disponuje všemi hudebními nástroji a pomůckami, které pro výuku potřebuje. Výuka probíhá na pěti pobočkách (místech poskytovaného vzdělávání).

### **Pedagogové**

Pedagogický sbor je plně kvalifikovaný a zaručuje vysoké schopnosti pro práci s dětskou uměleckou individualitou. Průměrný věk učitelů je 40 let. V hudebním oboru pracují čtyři učitelé, ve výtvarném šest učitelů.

### **Umělecké akce**

ZUŠ Mšeno pokrývá svými aktivitami nejen region zřizovatele, jímž je město Mšeno, nýbrž i vzdálenější městská kulturní centra a mezinárodní výstavy. Jedná se především o výstavy výtvarných prací žáků, jež jsou doprovázené vystoupením žáků hudebního oboru. Pro město Mšeno zajišťujeme hudební a výtvarnou činnost na všech společenských úrovních. Jsou to především velké vánoční výstavy a koncerty ve společenském sále radnice, dále pak interní koncerty v koncertním sále školy, koncerty pro městské spolky (baráčníci, zahrádkáři), pro sociální zařízení (Domov Seniorů), i ZŠ Mšeno.

Spolupracujeme s Regionálním muzeem Mělník, Mělnickým kulturním centrem, tiskárnou Wendy a s místním tiskem (Mšenské noviny).

Pravidelně pořádáme Výtvarnou prázdninovou školu a sochařské sympozium Kokořínská tříska.

Důležitou součástí uměleckého působení ZUŠ Mšeno je její organizační činnost, při níž se realizují výtvarné a hudební akce na vysoké úrovni, např. Folklorní festival Mšeno či Na Kokořínsko s párou. Vycházíme z přesvědčení, že česká lidová melodika a vizualita jsou nezaměnitelným základem i k našemu modernímu uměleckému vyjadřování, které hledá obohacení v kulturních hodnotách dalších národů a etnik, což směřuje k názorové toleranci.

### **3. ZAMĚŘENÍ ŠKOLY A JEJÍ VIZE**

#### **1. ZUŠ Mšeno je dílnou zlidšťování**

Naši žáci jsou vzděláváni a vychováni na principu vlastní jedinečnosti. Tímto přístupem vystupuje z kolektivu individualita, hledající sama sebe, především cestou sebedůvěry, s touhou po seberealizaci. S návratem do kolektivu přináší s sebou prvky, jež obohacují každý umělecký výkon v dané estetické rovině na úroveň tzv. uměleckého rizika. V celospolečenském měřítku to znamená existenci silného jedince, který se nepodřizuje průměrností.

#### **2. ZUŠ Mšeno je prostorem neformální tolerance**

Což je základní idea mezilidských vztahů v naší škole, bez ohledu na to, zda se jedná o učitele či o žáka. Nepotřebujeme nové bohy, máme-li se chovat slušně. Stačí nám k tomu po vzoru Immanuela Kanta „hvězdné nebe nad hlavou a mravní zákon v nás.“

#### **3. ZUŠ Mšeno a její cíl**

Naše škola si klade za cíl být viditelným a jedinečným garantem kulturnosti nejen v regionu města Mšena. Veřejné a interní akce realizujeme s maximálním důrazem na uvědomění si našich žáků, že člověk, který umění dává, dělá tak s přesvědčením, že obohacuje své okolí tím, čím sám byl bez vlastních zásluh obohacen, to znamená talentem k uměleckému vyjadřování, jenž musí být učitelem rozvíjen. Na druhou stranu člověk, který umění přijímá, dělá tak s přesvědčením, že je sám obohacován. Tímto vztahem se vyznačuje pouze opravdové umění a liší se tak od zábavy, která je často s uměním zaměňována.

#### 4. VÝCHOVNÉ A VZDĚLÁVACÍ STRATEGIE

Strategie se zaměřuje na kvalitu vzdělávacího procesu ve vztahu k vytváření klíčových kompetencí.

**Výchovné a vzdělávací strategie vedoucí k rozvoji kompetence k učení**

|                                                                             |  |
|-----------------------------------------------------------------------------|--|
| Výchovné a vzdělávací strategie                                             |  |
| <b>učitel vede žáka k plánování úkolů, formulaci postupů ve vzdělávání</b>  |  |
| Klíčová kompetence                                                          |  |
| <b>žák rozumí nebo pochopí, čemu se má naučit</b>                           |  |
| <b>žák pracuje s nástrojem a materiálem, ověřuje správnost svého řešení</b> |  |

**Výchovné a vzdělávací strategie vedoucí k rozvoji dovednosti sebehodnocení**

|                                                                                                               |  |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|
| Výchovné a vzdělávací strategie                                                                               |  |
| <b>učitel vede žáka k individuálnímu sebehodnocení</b>                                                        |  |
| <b>učitel vede žáka k sebehodnocení žáků ve skupině</b>                                                       |  |
| <b>učitel hodnotí žáka způsobem, který mu umožňuje vnímat vlastní pokrok</b>                                  |  |
| Klíčová kompetence                                                                                            |  |
| <b>žák získává potřebné sebevědomí při vyjadřování svých myšlenek, názorů při prezentaci svých schopností</b> |  |
| <b>žák upřednostňuje pozitivní hodnocení</b>                                                                  |  |

**Výchovné a vzdělávací strategie vedoucí k rozvoji kompetence k řešení problémů**

|                                                                                                                                         |  |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|
| Výchovné a vzdělávací strategie                                                                                                         |  |
| <b>učitel zařazuje metody, které umožňují žákům nacházet vlastní řešení a závěry</b>                                                    |  |
| Klíčová kompetence                                                                                                                      |  |
| <b>žák má možnost volby různých didaktických postupů, nacházet řešení na základě chybných rozhodnutí</b>                                |  |
| <b>žák disponuje vědomostmi a dovednostmi, umožňující mu samostatně volit a užívat umělecké prostředky pro vyjádření daného záměru.</b> |  |

**Výchovné a vzdělávací strategie vedoucí k rozvoji kompetence sociální**

|                                                                                 |  |
|---------------------------------------------------------------------------------|--|
| Výchovné a vzdělávací strategie                                                 |  |
| <b>učitel zadává úkoly, při kterých žáci spolupracují</b>                       |  |
| <b>učitel umožňuje žákům pracovat ve skupinách, dvojicích nebo samostatně</b>   |  |
| <b>učitel vede žáky k efektivní spolupráci</b>                                  |  |
| <b>učitel zadává skupině úkoly tak, aby vynikl každý žák</b>                    |  |
| Klíčová kompetence                                                              |  |
| <b>žáci jsou vedeni k tomu, aby dokázali nabídnout pomoc, nebo o ni požádat</b> |  |

**Výchovné a vzdělávací strategie vedoucí k rozvoji kompetence komunikativní**

|                                                                                                                                |  |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|
| Výchovné a vzdělávací strategie                                                                                                |  |
| <b>učitel vede žáky k posuzování jiných názorů a pohledů / toleranci /</b>                                                     |  |
| Klíčová kompetence                                                                                                             |  |
| <b>žáci vyhledávají vzájemnou komunikaci</b>                                                                                   |  |
| <b>žáci prezentují výsledky své práce</b>                                                                                      |  |
| <b>žáci se podílejí na úspěších svých spolužáků především morální podporou - koncerty, referáty, výstavy, projekty... atd.</b> |  |

**Výchovné a vzdělávací strategie vedoucí k rozvoji kompetence občanské**

|                                                        |  |
|--------------------------------------------------------|--|
| Výchovné a vzdělávací strategie                        |  |
| <b>učitel vede žáka k vědomě uplatňované slušnosti</b> |  |
| Klíčová kompetence                                     |  |
| <b>žáci jsou vedeni k respektování názoru druhého</b>  |  |
| <b>žáci jsou vedeni ke kultivovanému jednání</b>       |  |

**Výchovné a vzdělávací strategie vedoucí k rozvoji kompetence pracovní**

|                                                                                 |  |
|---------------------------------------------------------------------------------|--|
| Výchovné a vzdělávací strategie                                                 |  |
| <b>učitel vede žáky k řemeslnému ovládnutí zvoleného nástroje a materiálu,</b>  |  |
| Klíčová kompetence                                                              |  |
| <b>žák vnímá kvalitu nástroje a materiálu v rovnováze k dosaženému výsledku</b> |  |



## **5. VZDĚLÁVÁNÍ ŽÁKŮ MIMOŘÁDNĚ NADANÝCH**

Mimořádné nadání k uměleckému výkonu, atakující hranice geniality znamená, že jedinec hravě zvládá úkoly, které jsou pro stejně staré nebo i starší žáky nedosažitelné.

V téměř každé ZUŠ se občas takový jedinec najde, tedy i v ZUŠ Mšeno. V takovém případě stavíme jeho rozvoj především na spolupráci učitele s rodiči. Ta se projevuje tak, že rodič se účastní individuální výuky, sleduje pokyny učitele a snaží se je aplikovat při domácí přípravě žáka. Důležitá je také oboustranná důvěra, ochota zúžitkovat své schopnosti a dovednosti, když učitel staví žákovu progresi na jeho maximálním pracovním úsilí.

V hudebním oboru ZUŠ Mšeno řešíme tyto případy rozšířenou výukou, a to na dvě individuální hodiny týdně. V rámci první hodiny sleduje učitel s žákem technické problémy studovaného předmětu, v rámci druhé hodiny pak uměleckou stránku, spojenou s psychologií vnímání uměleckého výkonu (postoj, vzhled, tréma). Příprava na přehlídky a soutěže. Další cestou k rychlejšímu vývoji mimořádně nadaného jedince je jeho častější veřejná prezentace (koncerty, soutěže).

U žáků mimořádně výtvarně nadaných je patrná vůle a tvůrčí úsilí, které je třeba maximálně podporovat ze strany učitelů i rodičů. ZUŠ Mšeno řeší tyto případy rozšířenou skupinovou výukou. Spolupráce pedagogů a rodičů směřuje k úspěšnému zvládnutí talentových zkoušek na umělecké školy a k cílené profesionální dráze v daném oboru (výstavy, portfolio).

## **6. VÝUKA ŽÁKŮ SE SPECIÁLNÍMI VZDĚLÁVACÍMI POTŘEBAMI**

V tomto případě rozumíme dva typy žáků: jednak žáky se zdravotním postižením (zrakovým, tělesným, sluchovým, mentálním a podobně), a jednak žáky se znevýhodněním sociálním (z rodinného prostředí s nízkým sociálně-kulturním postavením, z rodin azylantů a podobně).

Při práci s dětmi prvního typu je nutné hledat individuální a alternativní přístupy, především vzhledem ke konkrétnímu postižení, a eliminovat v nejvyšší možné míře žákovo znevýhodnění tak, aby na konečném výsledku nebylo patrné, nebo jen minimálně. ZUŠ Mšeno s takovými žáky pracuje a výsledky je možné hodnotit jako dobré. Vždy se jedná především o lidský přístup učitele k žákovi (individuální výuka) na něm pak lze stavět technické i umělecké mechanismy rozvoje osobnosti žáka, jež vedou k výsledku.

Také výuková práce s žáky druhého typu musí být založena na maximální lidskosti, která prolamuje bariéry nedůvěry, již děti ze sociálně odloučených rodin, stejně jako děti z rodin azylantů, trpí. Dalším velkým problémem je ekonomická propast, do níž se rodina dostala. Ta znemožňuje dětem z takových rodin umělecké vzdělávání. ZUŠ Mšeno má pro tento typ žáků propracovaný systém sociálních žádostí, na jejichž základě hradí školné stát. V průběhu školního roku 2011-2012 využila ZUŠ Mšeno tyto sociální žádosti úspěšně v šesti případech.

## **7. HODNOCENÍ ŽÁKŮ ZUŠ MŠENO**

Základní pravidla pro hodnocení výsledků vzdělávání žáků v ZUŠ Mšeno jsou stanovena ve Školním řádě zpracovaném dle zákona č. 561/2004 Sb., a dle vyhlášky č. 71/2005 Sb..

**Žáci školy jsou hodnoceni systematicky, průběžně a v předem stanovených termínech.**

Pro celkové hodnocení žáků jsou stanovena tato základní **kritéria**:

**Stupnice hodnocení (známky)    1            2            3            4            5**

### **Kritérium**

- 1 žák se doma na výuku v ZUŠ pravidelně a kvalitně připravuje, má snahu o sebezdokonalování se v domácí přípravě
- 2 žák se v hodinách aktivně zapojuje, uplatňuje vlastní tvůrčí přístup, při hodinách má snahu se sebezdokonalovat
- 3 žák dokáže výsledky přípravy prezentovat při výuce a spojit teoretickou přípravu s praxí
- 4 žák se účastní mimoškolních veřejných vystoupení, festivalů, výstav
- 5 žák se účastní školních veřejných vystoupení (interní koncerty), výstav
- 6 žák se zapojuje do komorní či souborové hry
- 7 komunikuje v kolektivu, aktivně přistupuje k řešení problémů ve vztazích během výuky i při společném prezentování nastudovaných skladeb, vytvořených výtvarných prací - žák přináší vlastní nápady
- 8 žák se účastní soutěží, postupových zkoušek
- 9 žák si tvoří vlastní portfolio

## **8. VLASTNÍ HODNOCENÍ ŠKOLY**

na základě Vyhlášky č. 15/2005 Sb., ve znění pozdějších předpisů  
– škola sleduje průběžně a systematicky.

### **Hodnocení :**

- a/ interní – autoevaluace /subjektivita, pedagogický sbor
- b/ externí – empirický výzkum z řad veřejnosti

## 9. VZDĚLÁVACÍ OBSAH UMĚLECKÝCH OBORŮ

### **Vysvětlení používaných termínů:**

*Vzdělávací obsah* = komplexní obsah vzdělávací nabídky uměleckých oborů školy (výtvarného a hudebního). Definovaný ročníkovými výstupy a časovou dotací.

*Studijní zaměření* = vzdělávací umělecká činnost. Ve výtvarném oboru se jedná o výtvarnou tvorbu (kresbu, malbu, grafiku a modelování).

V hudebním oboru se jedná o hru na hudební nástroje, zpěv a souborovou hru.

*Vyučované předměty* = konkrétní předměty, jejichž název je uveden na vysvědčení

*Očekávané výstupy* = osvojené umělecké znalosti a dovednosti žáků, jejichž úroveň je ověřitelná a prokazatelná učebním plánem. Očekávané výstupy pro 1-6 ročník

I. stupně základního studia jsou pojaty jako orientační a nemají závazný charakter, očekávané výstupy pro 7. ročník I. stupně základního studia jsou však závazné.

*Časová dotace* = týdenní minimální hodinová dotace pro realizaci vzdělávacího obsahu

*Klíčové kompetence* = souhrn vědomostí a dovedností, jež jsou určeny k utváření osobnosti žáka. Osvojení těchto kompetencí umožní žákovi vytvořit si vlastní vztah k nim.

## A. Vzdělávací zaměření – VÝTVARNÝ OBOR

Studium ve výtvarném oboru nabízí na jedné straně výtvarné myšlení a vyjadřování (Interpretace a výtvarná tvorba) a na druhé straně výtvarné vnímání, vidění a cítění (Recepce a reflexe výtvarného umění = Výtvarná kultura).

Od počátku žák získává vztah k novým materiálům, nástrojům a postupně si osvojuje výtvarné techniky plošné, prostorové i objektové a akční tvorby.

**Plošná tvorba** v sobě zahrnuje kresbu, malbu a grafiku či jejich kombinace.

**Prostorová tvorba** pracuje s hlinou, drátem, papírem a dalšími materiály v prostoru.

**Objektová a akční tvorba** experimentuje s výtvarnými technikami a materiály.

**Výtvarná kultura** se zaměřuje na vývoj hmotné kultury s rozlišením různých druhů umění v historii lidstva.

Snahou ZUŠ Mšeno v základním uměleckém vzdělávání je poskytnout žákům ucelený rozvoj osobnosti nejen pro uměleckou komunikaci.

Umělecká výuka probíhá v přípravném studiu, v základním studiu I. a II. stupně a v rozšířeném studiu I. stupně. Skupinová výuka se organizuje s časovou dotací 3 vyučovacími hodinami týdně.

Přípravné studium je dvouleté. Kritériem přijetí žáka je výtvarný talent. Cílem studia je rozvoj dětské fantazie a představivosti, rozlišení základních výtvarných technik a materiálů při vlastní tvorbě žáka.

Základní studium I. stupně je sedmileté. Žák prokáže svoji výtvarnou vyspělost na konci základního studia závěrečnou absolventskou prací.

Základní studium II. stupně je určeno pro studenty středních škol, kteří vytvářejí portfolia s vlastní studijní tvorbou.

Rozšířené studium I. a II. stupně prohlubuje vědomosti a dovednosti žáka (klíčové kompetence) pro úspěšné zvládnutí talentových zkoušek na školy uměleckého charakteru.

## **Očekávané výstupy výtvarného oboru PŘÍPRAVNÉ STUDIUM**

Žák:

- intuitivně použije obrazotvorné prvky (bod, linie, tvar, barva, otisk, stopa) a prozkoumá jejich vzájemné vztahy (kontrast, dynamiku, rytmus a strukturu)
- využije přirozené fantazie a představivosti

### **Plošná tvorba**

- bez větších obtíží pracuje s materiály se suchou stopou (tužka, pastelky, voskové a suché pastely, rudka)
- rozezná základní druhy barev a objevuje jejich vzájemné míchání
- rozliší malbu temperovými a vodovými barvami
- zvládá kreslený monotyp a práci s otisky
- učí se pojmenovat a odlišit základní výtvarné techniky

### **Prostorová tvorba**

- rozpozná rozdíl mezi tvorbou v ploše a prostoru
- zvládne práci s hlinou (hnětení, válení, koulení, stáčení válečku)

### **Objektová a akční tvorba**

- experimentuje s materiály a výtvarnými technikami

### **Výtvarná kultura**

- pozoruje objekty a určí jejich vlastnosti
- pojmenuje to, co na vybraném uměleckém díle vidí
- zhodnotí rozdíly v zobrazení stejného námětu na dvou obrazech od různých autorů (všímá si detailů).

## Očekávané výstupy výtvarného oboru ZÁKLADNÍ STUDIUM I. STUPNĚ

### 1. ročník

Žák:

- použije obrazotvorné prvky (bod, linie, tvar, barva, otisk, stopa) a vnímá jejich vzájemné vztahy (kontrast, dynamiku, rytmus a strukturu) ve vlastní tvorbě

#### **Plošná tvorba**

- vyjádří emoce ve vlastní tvorbě
- s pomocí učitele zvládá řešení kompozice
- vyhledává kresebné vyjádření – vnímá rozdíl mezi kresbou lineární (obrysovou) a kresbou plošnou
- rozezná teplé a studené barvy a objevuje jejich vzájemné míchání
- ovládá jednoduché grafické techniky (otisk přírodnin, daktylogram, papírotisk)
- experimentuje s různými materiály a nástroji

#### **Prostorová tvorba**

- zvládne práci s hlinou – modelace tvarů z plátu hlíny
- dokáže vytvořit jednoduchý reliéf
- pracuje s otisky přírodních materiálů

#### **Objektová a akční tvorba**

- experimentuje s materiály a výtvarnými technikami na základě smyslových vjemů

#### **Výtvarná kultura**

- zhodnotí svět v obrazech (líbí/nelíbí)
- aktivně se účastní animačních programů v galeriích
- vysvětlí základní pojmosloví

### 2. ročník

Žák:

- užívá kompozici, modelaci a proporce s pomocí učitele
- dokáže vnímat a hodnotit svou vlastní práci a výsledky spolužáků (subjektivita)

#### **Plošná tvorba**

- užívá základní výtvarné techniky kresby, malby a grafiky
- používá základní vyjadřovací prostředky plošné tvorby (bod, linie, barva, tvar, kompozice), tak aby dokázal zobrazit svoji myšlenku

#### **Prostorová tvorba**

- umí pracovat s hlinou, zná její vlastnosti a možnosti
- dokáže pracovat i s netradičními materiály (drát, lepenka, textil, sádra...)

#### **Objektová a akční tvorba**

- experimentuje s netradičními materiály a výtvarnými technikami na základě smyslových vjemů

#### **Výtvarná kultura**

- vysvětlí základní pojmosloví
- aktivně se účastní animačních programů v galeriích
- vystihne vztahy mezi uměleckým dílem a okolním světem

### **3. ročník**

Žák:

- přepisuje realitu s důrazem na formu
- ovládá základní vyjadřovací prostředky v plošné a prostorové tvorbě
- formuluje si hodnotový systém života a respektuje autoritu učitele

#### **Plošná tvorba**

- kombinuje tradiční a alternativní výtvarné techniky
- prezentuje znalost technik a realizuje výtvarné řady a projekty
- přepisuje realitu (důraz na formu)
- uvědomuje si výrazové vlastnosti barev a kontrastů – vyhledává barvu

#### **Prostorová tvorba**

- bez obtíží zpracovává hlinu i pomocí nástrojů (špachtle a očko), přidává a ubírá hmoty
- vzájemně kombinuje různé materiály
- orientuje se v modelaci a proporcích

#### **Objektová a akční tvorba**

- vytváří z netradičních materiálů objekty
- kombinuje výtvarné techniky a postupy na základě smyslových vjemů

#### **Výtvarná kultura**

- rozšíří základní pojmosloví
- účastní se výstav v galeriích ČR
- objasní vztahy mezi uměleckým dílem a okolním světem

### **4. ročník**

Žák:

- respektuje odlišný výtvarný projev
- objevuje vzájemné souvislosti mezi výrazem a volbou výtvarné techniky
- dokáže objektivně hodnotit vlastní práci, ale i výsledky svých spolužáků (tolerance a empatie)

#### **Plošná tvorba**

- všímá si reálného prostředí a jeho proměn
- dokáže přepisovat realitu do výtvarné podoby
- uvědomuje si výrazové vlastnosti barev
- dokáže si práci rozplánovat
- orientuje se v kompozici a proporcích

#### **Prostorová tvorba**

- realizuje výtvarné projekty
- je schopen vytvořit prostorovou instalaci
- dokáže pozorovat realitu a vědomě ji převádět do výtvarné podoby
- utváří modelaci a hmotný prostorový objem

#### **Objektová a akční tvorba**

- používá tradiční, alternativní prvky a jejich kombinaci ve výtvarných technikách

#### **Výtvarná kultura**

- vysvětlí základní pojmosloví a odvodí základní aktivity tvorby
- aktivně se účastní výstav v galeriích ČR
- objasní vztahy mezi uměleckým dílem a okolním světem



## **5. ročník**

Žák:

- respektuje názory druhých
- více ovládá výtvarné prostředky v plošné a prostorové tvorbě

### **Plošná tvorba**

- zachycuje realitu ve vlastní malířské tvorbě
- je schopen kresebného přepisu plošné předlohy
- dokáže výstižně vyjádřit podstatné rysy a detaily kresleného objektu
- rozpoznává základní grafické techniky
- dokáže použít různé druhy stínování pro modelaci tvarů

### **Prostorová tvorba**

- nahlíží na vnější i vnitřní prostor plastiky
- objevuje nové možnosti spojení různých věcí ve vlastní tvorbě
- pracuje s povrchem hmoty z různých úhlů
- s respektem k přírodě vytváří land-artová cvičení s využitím přírodních prvků

### **Objektová a akční tvorba**

- používá netradiční materiály a výtvarné techniky na základě smyslových vjemů

### **Výtvarná kultura**

- formuluje si hodnotový systém života
- aktivně se účastní výstav v galeriích ČR
- stanoví umělecké epochy v dějinách (slohy)

## **6. ročník**

Žák:

- prezentuje své názory a postoje (věcný dialog a konfrontace)
- vytvoří portfolia mapující vývoj
- improvizuje při řešení ve vlastní tvorbě
- ztvární svět ve své celistvosti a vytváří si vlastní hodnotový systém

### **Plošná tvorba**

- dodržuje zásady perspektivy
- dokáže výstižně vyjádřit podstatné rysy kresleného objektu
- pracuje s pojmem grafická stylizace, tvarová a barevná nadsázka

### **Prostorová tvorba**

- řeší výtvarný jazyk a sochařský výraz – vyhledává plastiku a design
- reaguje na tradici užitého umění

### **Objektová a akční tvorba**

- experimentuje s médii a technologiemi
- objevuje výrazové prostředky fotografie

### **Výtvarná kultura**

- objevuje výtvarné směry v dějinách umění
- aktivně se účastní výstav v galeriích ČR a EU
- zobecní vztahy mezi uměleckým dílem a okolním světem

## **7. ročník**

Žák:

- ovládá širokou škálu výtvarných prostředků v plošné a prostorové tvorbě
- rozlišuje realitu a fantazii (nadsázku, fikci)

- nachází souvislosti mezi informacemi – stejně důležitá forma i obsah
- orientuje se ve výtvarných směrech
- ukončí I. stupeň základního studia prezentací portfolio vlastních prací (výstava)
- prezentuje své názory a postoje (věcný dialog a konfrontace)
- ztvární svět ve své celistvosti a vytváří si vlastní hodnotový systém (identita)

### **Plošná tvorba**

- dodržuje zásady perspektivy
- dokáže výstižně vyjádřit podstatné rysy kresleného objektu
- pracuje s pojmem grafická stylizace, tvarová a barevná nadsázka

### **Prostorová tvorba**

- vyřeší výtvarný jazyk a sochařský výraz – vyhledává plastiku a design

### **Objektová a akční tvorba**

- experimentuje s médii a technologiemi
- objevuje výrazové prostředky fotografie

### **Výtvarná kultura**

- reaguje na tradici volného a užitého umění
- aktivně se účastní výstav v galeriích ČR a EU
- zobecní vztahy mezi uměleckými díly.

## Očekávané výstupy výtvarného oboru ZÁKLADNÍ STUDIUM II. STUPNĚ

### 1. ročník

Žák:

- ovládá širokou škálu výtvarných prostředků v plošné a prostorové tvorbě
- nachází souvislosti mezi informacemi – stejně důležitá forma i obsah
- orientuje se ve výtvarných směrech a řeší odlišnosti tvorby
- prezentuje své názory a postoje (věcný dialog a konfrontace) i na veřejnosti
- ztvární svět ve své celistvosti a vytváří si vlastní hodnotový systém (identita)

#### **Plošná tvorba**

- dodržuje zásady perspektivy – budování prostoru
- dokáže výstižně vyjádřit podstatné rysy kresleného objektu
- pracuje s pojmem grafická stylizace, tvarová a barevná nadsázka

#### **Prostorová tvorba**

- vyřeší výtvarný jazyk a sochařský výraz – vyhledává plastiku a design
- propojuje obsah a formu

#### **Objektová a akční tvorba**

- experimentuje s médii a technologiemi
- objevuje výrazové prostředky fotografie a počítačových programů

#### **Výtvarná kultura**

- reaguje na tradici volného a užitého umění
- aktivně se účastní výstav v galeriích ČR a EU
- zobecní vztahy mezi uměleckými díly.

### 2. ročník

Žák:

- ovládá širokou škálu výtvarných prostředků ve své tvorbě
- nachází souvislosti mezi informacemi – stejně důležitá forma i obsah
- orientuje se ve výtvarných směrech a rozpoznává je v dílech umělců
- prezentuje své názory a postoje na veřejnosti – výstavy, přehlídky, sympozia
- ztvární svět ve své celistvosti a prohlubuje si vlastní hodnotový systém (identita)

#### **Plošná tvorba**

- dodržuje zásady perspektivy – budování prostoru, realita a vizuální přesnost
- dokáže výstižně vyjádřit podstatné rysy kresleného objektu – kontrast figury a pozadí
- pracuje s pojmem grafická stylizace, tvarová a barevná nadsázka, používá základy typografie

#### **Prostorová tvorba**

- vyřeší výtvarný jazyk a sochařský výraz – vyhledává plastiku a design
- propojuje obsah a formu

#### **Objektová a akční tvorba**

- experimentuje s médii a technologiemi, kombinuje materiály a nástroje
- objevuje výrazové prostředky fotografie, počítačových programů a videa

#### **Výtvarná kultura**

- reaguje na tradici volného a užitého umění i proměny současného umění
- aktivně se účastní výstav a přednášek v galeriích ČR a EU

- zobecní vztahy mezi uměleckými díly významných umělců (konfrontace).

### **3. ročník**

Žák:

- ovládá širokou škálu výtvarných prostředků ve své tvorbě
- využívá souvislosti mezi informacemi – formální i obsahová stránka děl
- orientuje se ve výtvarných školách a řeší přístupy v umělecké tvorbě
- prezentuje své názory a postoje (věcný dialog a konfrontace) i na veřejnosti
- ztvární svět ve své celistvosti a vytváří si vlastní hodnotový systém (identita)

#### **Plošná tvorba**

- dodržuje zásady perspektivy, navrhuje architektonická řešení exteriéru
- dokáže výstižně vyjádřit podstatné rysy malovaného objektu – práce s barvou
- experimentuje s grafickými technikami

#### **Prostorová tvorba**

- vyřeší výtvarný jazyk a sochařský výraz – navrhuje plastiku a design
- propojuje obsah a formu až k finální realizaci svého záměru

#### **Objektová a akční tvorba**

- experimentuje s médii a technologiemi při vlastní tvorbě
- objevuje výrazové prostředky land-artu a body-artu

#### **Výtvarná kultura**

- reaguje na proměny současné umění
- aktivně se účastní výstav, workshopů v galeriích ČR a EU
- řeší vztahy mezi uměleckými díly významných umělců.

### **4. ročník**

Žák:

- ovládá širokou škálu výtvarných prostředků ve své tvorbě
- využívá souvislosti mezi informacemi – důležitá formální i obsahová stránka díla
- orientuje se ve výtvarných školách a hnutích - rozdílné přístupy v umělecké tvorbě
- konfrontuje své názory a postoje (věcný dialog na veřejnosti)
- ztvární svět ve své celistvosti a prohlubuje si vlastní hodnotový systém (identita)

#### **Plošná tvorba**

- dodržuje zásady perspektivy, navrhuje architektonická řešení exteriéru a interiéru
- vyjádří podstatné rysy malovaného objektu – práce s barvou a hmotou
- experimentuje s grafickými technikami, posun k abstrakci

#### **Prostorová tvorba**

- zpřítomňuje svět a mezilidské vztahy
- realizuje svůj záměr v hlubších akcích a instalacích

#### **Objektová a akční tvorba**

- experimentuje s médii a technologiemi při vlastní tvorbě
- objevuje výrazové prostředky land-artu, body-artu, happeningu a performance

#### **Výtvarná kultura**

- reaguje na proměny současné umění (inspirace, podněty)
- zkoumá média věnující se současnému umění
- aktivně se účastní výstav, workshopů v galeriích ČR a EU
- řeší vztahy mezi uměleckými díly významných umělců.

## Učební plán a časová dotace výtvarného oboru základní studium I. a II. stupně

| I. stupeň                          | PVV I.       | 1. ročník | 2. ročník | 3. ročník | 4. ročník | 5. ročník | 6. ročník | 7. ročník |         |       |
|------------------------------------|--------------|-----------|-----------|-----------|-----------|-----------|-----------|-----------|---------|-------|
| základní studium                   | PVV II.      |           |           |           |           |           |           |           | měsíčně | týdně |
| Výtvarná tvorba                    | 11,5<br>11,5 | 11        | 11        | 10        | 10        | 10        | 10        | 10        | 95      | 23,75 |
| Plošná tvorba                      | 7<br>7       | 6         | 6         | 5         | 5         | 5         | 3         | 3         | 47      |       |
| Prostorová tvorba                  | 3<br>3       | 3         | 3         | 3         | 3         | 3         | 4         | 4         | 29      |       |
| Objektová a akční tvorba           | 11,5<br>11,5 | 2         | 2         | 2         | 2         | 2         | 3         | 3         | 19      |       |
| Recepce a reflexe výtvarného umění | 0,5<br>0,5   | 1         | 1         | 2         | 2         | 2         | 2         | 2         | 13      | 3,25  |
|                                    | 2x12         | 12        | 12        | 12        | 12        | 12        | 12        | 12        | 108     | 27    |

| I. stupeň                          | PVV I.       | 1. ročník | 2. ročník | 3. ročník | 4. ročník | 5. ročník | 6. ročník | 7. ročník |         |       |
|------------------------------------|--------------|-----------|-----------|-----------|-----------|-----------|-----------|-----------|---------|-------|
| rozšířené studium                  | PVV II.      |           |           |           |           |           |           |           | měsíčně | týdně |
| Výtvarná tvorba                    | 11,5<br>11,5 | 11        | 11        | 11        | 11        | 11        | 10        | 10        | 98      | 24,50 |
| Plošná tvorba                      | 7<br>7       | 7         | 7         | 7         | 7         | 7         | 6         | 6         | 61      |       |
| Prostorová tvorba                  | 3<br>3       | 3         | 3         | 3         | 3         | 3         | 3         | 3         | 27      |       |
| Objektová a akční tvorba           | 1,5<br>1,5   | 1,5       | 1,5       | 1,5       | 1,5       | 1,5       | 1         | 1         | 12,5    |       |
| Recepce a reflexe výtvarného umění | 0,5<br>0,5   | 0,5       | 0,5       | 0,5       | 0,5       | 0,5       | 1         | 1         | 5,5     | 1,375 |
|                                    | 2x12         | 11,5      | 11,5      | 11,5      | 11,5      | 11,5      | 11        | 11        | 103,5   | 25,88 |

| II. stupeň                         | 1. ročník | 2. ročník | 3. ročník | 4. ročník |         |       |
|------------------------------------|-----------|-----------|-----------|-----------|---------|-------|
| základní studium                   |           |           |           |           | měsíčně | týdně |
| Výtvarná tvorba                    | 10        | 10        | 10        | 10        | 40      | 10    |
| Plošná tvorba                      | 5         | 5         | 5         | 5         | 20      |       |
| Prostorová tvorba                  | 3         | 3         | 2         | 2         | 10      |       |
| Objektová a akční tvorba           | 2         | 2         | 2         | 2         | 8       |       |
| Recepce a reflexe výtvarného umění | 2         | 2         | 3         | 3         | 10      | 2,5   |
|                                    | 12        | 12        | 13        | 13        | 50      | 12,5  |

## B. Vzdělávací zaměření - HUDEBNÍ OBOR

Vzdělávací obsah hudebního oboru je členěn do dvou vzájemně provázaných oblastí – **Hudební interpretace a tvorba** a **Recepce a reflexe hudby** a je tvořen očekávanými výstupy, které mají činnostní povahu s akcentem na jejich praktické využití.

Ve studijním zaměření **Hudební interpretace a tvorba** se žák zdokonaluje ve hře na hudební nástroj, zpěvu, popřípadě hudební kompoziční technice – skladbě. Žák získává elementární hudební návyky a dovednosti a následně je rozvíjí nejen jako sólista, ale i jako spoluhráč v komorní a souborové hře nebo ve sborovém zpěvu. Časová dotace je jedna vyučovací hodina týdně.

Ve studijním zaměření **Recepce a reflexe hudby** se žák učí orientovat se ve světě hudby, využívat a přenášet zkušenosti, dovednosti a vědomosti získané z praktických činností do vnímání hudby. Časová dotace je jedna vyučovací hodina týdně.

## **B. 1. Vzdělávací obsah hudebního oboru ZUŠ Mšeno**

### **B. 1. a) individuální výuka - vyučované předměty**

#### **1. Klávesové nástroje:**

**Hra na klavír**, přípravné studium (věk 5-7 let) + 7 let základního studia I. stupně (věk 8-15 let), časová dotace jedna vyučovací hodina týdně.

**Hra na elektronické klávesové nástroje - EKN**, přípravné studium (věk 5-7 let) + 7 let základního studia I. stupně (věk 8-15 let), časová dotace jedna vyučovací hodina týdně.

#### **2. Dechové nástroje:**

**Hra na příčnou flétnu**, 7 let základního studia I. stupně (věk 8-15 let), časová dotace jedna vyučovací hodina týdně.

**Hra na zobcovou flétnu - sopránovou**, přípravné studium (věk 5-7 let) + 7 let základního studia I. stupně (věk 8-15 let), časová dotace jedna vyučovací hodina týdně.

**Hra na zobcovou flétnu - altovou**, 5 let základního studia I. stupně (věk 10-15 let), časová dotace jedna vyučovací hodina týdně.

**Hra na zobcovou flétnu - tenorovou**, 5 let základního studia I. stupně (věk 10-15 let), časová dotace jedna vyučovací hodina týdně.

**Hra na trubku**, 7 let základního studia I. stupně (věk 8-15 let), časová dotace jedna vyučovací hodina týdně.

**Hra na pozoun**, 7 let základního studia I. stupně (věk 8-15 let), časová dotace jedna vyučovací hodina týdně.

**3. Sólový zpěv**, přípravné studium (věk 5-7 let) + 7 let základního studia I. stupně (věk 8-15 let), + další roky základního studia II. stupně do ukončení studijního věku pro absolvování vysoké školy, to je 28 let. Časová dotace je ve všech případech jedna vyučovací hodina týdně.

**4. Hra na akordeon**, 7 let základního studia I. stupně (věk 8-15 let), časová dotace jedna vyučovací hodina týdně.

### **B. 1. b) kolektivní výuka - vyučované předměty**

**1. Hra v orchestru**, časová dotace dvě vyučovací hodiny týdně.

**2. Hra v souboru zobcových fléten**, časová dotace dvě vyučovací hodiny týdně.

**3. Recepce a reflexe hudby**, povinné pro žáky ve věku 5-13 let, časová dotace jedna vyučovací hodina týdně.

## **B. 2. Vyučované předměty, metodika a učební plány k jednotlivým předmětům.**

### **Hra na klavír**

(Veronika Skopcová – Pavel Šebesta)

#### **METODIKA**

Metodika klavírní hry vychází z klavírní školy, používané učitelem.

#### **Očekávané výstupy**

##### **1. ročník přípravného studia**

Žák ovládá základní úhozové pohyby – hraje vláčným pohybem zápěstí a paže, se zaokrouhlenými prsty. Hraje kratší melodické fráze jedním pohybem zápěstí, zakončené odtahem. Hraje uvolněnou paží tenuto, staccato shora i zdola, portamento, legato. Uvolňuje zápěstí na dlouhých tónech pohybem nahoru a dolů. Orientuje se na klávesnici. Zahraje známé lidové písně podle sluchu v různých tóninách, doprovázené prodlevou v levé ruce (basovým tónem nebo dudáckou kvintou). Hraje snazší skladbičky podle notového zápisu v 5prstové poloze. Podle individuálních schopností se orientuje i v basovém klíči (f malé – c1). Dovede opakovat podle sluchu po učiteli předebranou 2 – 4taktovou melodii v rozsahu 1. – 5. stupně dur – správně napodobuje její rytmus, výšku tónů a dynamiku. Rytmizuje říkadlo na několika tónech. Dokončí melodii započatou učitelem.

##### **2. ročník přípravného studia**

Žák dovede zahrát ucelenou hudební frázi jedním pohybem zápěstí, na základě předběžné sluchové představy a následné sluchové kontroly. Hraje vahou paže v rozsahu celé klávesnice – přenáší jednotlivé tóny, dvojhmaty, skupiny tónů. Dosáhl nezávislosti obou rukou – jedna ruka hraje např. legato, druhá staccato. Rozšířil svou dynamickou škálu úhozu, má smysl pro tempo a základní agogické změny. Podkládá palec a překládá prsty (příprava ke hře stupnic). Rozeznává různé hudební žánry – ukolébavka, pochod, valčík... Dovede zahrát z listu melodii v pěti prstové poloze oběma rukama unisono nebo pravou rukou melodii a levou lehký doprovod. Hraje písně s melodickým rozsahem přes kvintu do oktávy, doprovázené základními harmonickými funkcemi T, S, D ve dvojhmatech. V souladu s charakterem písní užívá figurace v levé ruce. Dovede dokončit melodii předebranou učitelem, vytvořit samostatnou melodii nad prodlevou v levé ruce a melodizovat říkadlo.

##### **1. ročník základního studia I. stupně**

Žák je schopen tvořit tón na základě předběžné zvukové představy, zvolit přiměřený pohyb a následně kontrolovat sluchem výsledek. Zahraje jednoduchá cvičení v různých tóninách. Má již větší prstovou pohotovost a vyrovnanost síly. Hraje vybrané durové stupnice od bílých kláves hladce, pomalu, rytmicky a dynamicky vyrovnaným úhozem každou rukou zvlášť, případně protipohybem. Hraje dvojhmaty v obou rukách. Je schopen zvukově vyrovnané a jisté hry na černých i bílých klávesách. Ovládá melodické ozdoby probrané v minulých ročnících a též obal. Ovládá hru tónických kvintakordů a jejich obrátů k probíraným stupnicím zvlášť. Zahraje z paměti jednoduchou skladbu. Zvládá písně v dur v rozsahu do oktávy, doprovází základními akordy T, S, D a jednoduššími ostináty v levé ruce.



## **2. ročník základního studia I. stupně**

Žák ovládá technické a výrazové prvky, nutné ke zvládnutí kratších skladeb různých slohových období, a to sólových a čtyřručních, příp. komorních. Hraje jednodušší polyfonní skladbičky. Hraje zvlášť tónický kvintakord s obraty k probíraným stupnicím (tenuto, staccato, malý rozklad) s přenosem do různých oktáv. Zná melodické ozdoby, které přináší studovaný materiál (příraz, nátryl, mordent). Je schopen vyrovnané hry i v rychlejším tempu. Svou hru obohacuje pedálem současným i synkopickým. Hraje stupnice dur od bílých kláves oběma rukama dohromady v rovném pohybu i protipohybu. Hraje z listu vybrané snadné skladby nebo lidové písně na úrovni přípravného ročníku. Improvizuje doprovod k písním dur do 3 křížků, obohacuje part pravé ruky o tercie a vylehčuje doprovod v levé ruce.

## **3. ročník základního studia I. stupně**

Žák tvoří kultivovaný klavírní tón, má smysl pro celistvost hudební fráze a v polyfonní hře pro plastický nástup a vedení jednotlivých hlasů. Získané pianistické návyky a dovednosti uplatňuje v náročnějších variantách při studiu sólových a 4ručních skladeb. Začíná rozlišovat různé styly na jednodušších skladbách barokních, klasických a romantických. Je schopen sám kriticky posoudit svůj výkon. Ovládá hru tónických kvintakordů a jejich obrátů k probíraným stupnicím dohromady. Hraje chromatickou stupnici každou rukou zvlášť. Hraje stupnice a akordy dur a moll od bílých kláves v rovném a kombinovaném pohybu. Vybrané stupnice (zejména 1. prstokladové skupiny) dovede zahrát v rychlejším tempu vyrovnaným úhozem. Podle svých individuálních schopností improvizuje doprovod k durovým písním. Samostatně pedalizuje vybrané skladby, je schopen důsledné sluchové sebekontroly.

## **4. ročník základního studia I. stupně**

Žák uvědoměle tvoří tón v různých dynamických a barevných odstínech na základě předběžné sluchové představy. Volí odpovídající pohybové ztvárnění a posléze sluchem kontroluje výsledek. Je schopen vést plasticky a přehledně jednotlivé hlasy v polyfonních skladbách. Orientuje se v různých hudebních žánrech a stylových obdobích a užívá při interpretaci skladeb těchto období odpovídající stylotvorné prvky. Dovede vystihnout náladu a charakter interpretované skladby. Hraje chromatickou stupnici oběma rukama dohromady v protipohybu. Ovládá hru melodických ozdob včetně trylku. Hraje velký rozklad kvintakordu s obraty každou rukou zvlášť. Hraje durové a stejnojmenné mollové stupnice v kombinovaném pohybu. Akordicky improvizuje doprovod k durovým písním, umí určit formu písně, zná význam základních akordických značek (X, Xmi, X7).

## **5. ročník základního studia I. stupně**

Žák ovládá oktávovou a náročnější pasážovou techniku. Je schopen interpretovat z listu skladbičky různých žánrů na úrovni 2. ročníku. Hraje chromatické stupnice v rovném pohybu. Hraje čtyřhlasý kvintakord, příp. dominantní septakord. Dále velký rozklad tónického kvintakordu s obraty dohromady. Dovede dynamicky i úhozově rozlišit hlasy ve dvojhmatech a akordech. Improvizuje doprovody k písním vybočujícím do dominantní tóniny, a mollovým písním, přecházejícím do paralelní dur. Písně doprovází akordy v pravé ruce a jednohlasem v levé. Rozšiřuje dále svou znalost akordových značek.

## **6. ročník základního studia I. stupně**

Žák rozlišuje hlavní zásady interpretace skladeb různých žánrů a stylů při hře sólové i doprovodech. Podílí se na výběru repertoáru. Samostatně, příp. s menší pomocí učitele studuje skladby, určuje jejich klíčová místa, správnou dynamiku a agogiku. Provádí formálně-harmonický rozbor skladeb. Zvládne zahrát z listu vybrané 2 a 4ruční skladby na úrovni 2. – 3. ročníku. Má ve svém repertoáru jak kratší skladby, které studuje samostatně, tak skladby větších hudebních forem – sonatina, rondo, variace... Improvizuje doprovod k písním s využitím akordů na vedlejších stupních, široké harmonie a složitějších ostinát. Hraje podle akordových značek písně lidové, taneční a jiné – dle svých zájmů. Podle svých individuálních schopností tvoří 2. hlas k melodii (kontrapunkt).

## **7. ročník základního studia I. stupně**

Žák je schopen samostatně studovat skladby – provést jejich formálně-harmonický rozbor, vydělit hudebně technické problémy a stanovit si způsob nácvičku. Při nácvičce skladeb využívá dosud probrané technické a výrazové prvky klavírní hry. Zvládá rozsáhlejší skladby sólové, čtyřruční, lehčí doprovody a klavírní party v souborech různého obsazení. Probrané durové a mollové stupnice s akordy hraje vyrovnaným úhozem v rychlejších tempech, rytmických, úhozových a dynamických variantách. Seznámil se i s dalšími stupnicemi (církevními, cikánskou, celotónovou, pentatonickou, bluesovou). Je schopen zahrát známou melodii podle sluchu a sám si ji doprovodit. Improvizuje doprovod k písním různých žánrů, využívá akordů na hlavních i vedlejších stupních. Dovede citlivě stylizovat doprovod s ohledem na charakter písně. Hraje podle akordových značek, jejichž znalost postupně rozšiřuje o další (Xmi7, Xmaj7, Xsus4, X6, X/Y atd.).

### **Hra na EKN (Karel Horňák)**

#### **METODIKA**

Elektronické klávesové nástroje (EKN) jako moderní nástroje současné doby mají vedle klasických klávesových nástrojů své nezastupitelné místo, zvláště pak v těch uměleckých žánrech, které jsou produktem současných skladatelů, a to jak vážné tak i populární hudby. Významnou předností tohoto nástroje je možnost vytvořit hudbu ne nepodobnou tomu, co denně slyšíme z hromadných sdělovacích prostředků. Jeho výhodou je i skutečnost, že dobrých výsledků je dosaženo při zvládnutí nepoměrně jednodušších pravidel než při studiu na klasický hudební nástroj. K tomu je ovšem třeba, aby žák plně zvládl všechny možnosti nástroje, naučil se používat při hře obou rukou a dokonale zvládl i obsluhu rytmické jednotky nástroje. Důležitou součástí tvůrčí práce s EKN je jejich programování, jež při napojení na počítačovou jednotku nabízí velkou škálu zvuků, rytmů a tónových barev. Ty se pak stávají další tvůrčí rovinou.

Cílem je komplexní rozvoj hudebnosti žáka, jeho hudební představivosti a citění. Součástí předmětu ve vyšších ročnících je také hra z listu, hra podle akordických značek a podle možnosti i jednodušší improvizace. Pohyb paží a prstů vychází z klavírní metodiky, komplikuje se však odskokem rukou na ovládací manuál nástroje za účelem okamžitého přenastavení. V tomto směru má technika hry na EKN blíže k technice hry na varhany.

## **Očekávané výstupy**

Žák ví, co je notová osnova a z čeho se skládá, ví jak vypadá houslový klíč, ví co je to taktová čára a k čemu slouží, orientuje se v zápisu základních tónů v rozsahu  $c^1 - d^2$  v houslovém klíči, chápe hodnotu noty celé, půlové, čtvrté a osminové pomlky.

Žák umí určit, kolik not určité hodnoty lze v daném taktu použít, orientuje se v zápisu základních tónů v rozsahu  $c^1 - g^2$  v houslovém klíči, orientuje se v zápisu základních tónů C, G, D, F v basovém klíči, ví kolik not nižší hodnoty se vejde do noty vyšší hodnoty, chápe pojem celý tón a půltón, ví jak vypadá křížek a bé a chápe jejich použití.

Při hře na nástroj prokáže základy techniky hry na nástroj, podle svých schopností interpretuje přiměřená cvičení pravou rukou, příp. s jednoduchým doprovodem rytmické jednotky, ovládané levou rukou. Prokáže správné sezení u nástroje a držení obou rukou, ovládá výše popsanou hudební teorii.

### **1. a 2. ročník přípravného studia**

Cílem je nenásilnou formou vzbudit zájem žáka o nástroj a seznámit jej s jeho jednotlivými částmi. Rozvíjet hudebnost a podporovat tvořivé schopnosti žáka. Podle hudebních dispozic žáka zjistit jeho manuální a fyzické předpoklady – intonace, sluch, rytmus.

Literatura: Škola hry na klavír či akordeon (možnost výběru) Já písnička – 1. díl; lidové písně a jiný vhodný materiál.

### **1. ročník základního studia I. stupně**

Žák si umí sám připravit nástroj ke hře, umí pojmenovat jednotlivé části nástroje, ví jak se o nástroj starat, správně hraje prstová cvičení (PR), legato, staccato, zvládne podkládání palce (PR, LR) při přípravě nácvičku stupnice, pracuje na souhře obou rukou, rozlišuje základní dynamiku: p, mf, f, rozlišuje základní tempa: moderato, allegro, andante, umí při hře správně sedět, zahraje jednoduché skladby ve svém rozsahu podle not i z paměti. Dokáže svůj nástroj zařadit do správné nástrojové skupiny

Literatura: Škola hry na keyboard – vybrat podle možností

Havlíček – Machalíčková – Ondruš: Škola hry na akordeon nebo Škola hry na klavír  
Sborník Já písnička

Další písně z nejrůznějších zdrojů – zpěvníky, internet, transkripce cvičení z klavírních či akordeonových partů

### **2. ročník základního studia I. stupně**

Žák umí zahrát stupnice do 3 # a 3 b souběžně a v protipohybu, dokáže zahrát tónický 5, 6 a 6/4 akord do 3 # a 3 b souběžně harmonicky i melodicky, zdokonaluje hru staccato, legato, tenuto, portamento, dále pracuje na souhře obou rukou, rozlišuje základní dynamiku: p, mf, f, dokáže nastavit jakékoli tempo v rytmické jednotce, orientuje se v nabídce doprovodných stylů.

Literatura: Škola hry na keyboard – vybrat podle možností

Havlíček – Machalíčková – Ondruš: Škola hry na akordeon nebo Škola hry na klavír  
Sborník Já písnička

Další písně z nejrůznějších zdrojů, zpěvníky, internet, transkripce cvičení z klavírních či akordeonových partů.

### **3. ročník základního studia I. stupně**

Žák zdokonaluje hru durových stupnic do 4 # a 4 b souběžně a v protipohybu, umí zahrát mollové stupnice do 2 # a 2 b, dokáže zahrát T, S a D 5, 6 a 6/4 akord do 3 # a 3 b souběžně harmonicky i melodicky, dokáže zahrát harmonický doprovod minimálně 3 prsty, zdokonaluje se ve čtení složitějších harmonických značek, dále pracuje na souhře obou rukou s hrou dvojhmatů i akordů (PR), dokáže bez problémů ovládat nástroj, podle možností ho využít k propojení s PC, orientuje se v nabídce doprovodných stylů a umí je vhodně použít, za pomoci učitele se orientuje v široké nabídce melodií z muzikálů, písniček i filmové hudby.

Literatura: Škola hry na keyboard – vybrat podle možností.

Havlíček – Machalíčková – Ondruš: Škola hry na akordeon nebo Škola hry na klavír  
Sborník Já písnička

Další písně z nejrůznějších zdrojů – zpěvníky, internet, transkripce cvičení z klavírních či akordeonových partů.

### **4. ročník základního studia I. stupně**

Žák zdokonaluje hru durových stupnic do 5 # a 5 b souběžně a v protipohybu, umí zahrát mollové stupnice do 3 # a 3 b, dokáže zahrát T, S a D 5, 6 a 6/4 akord do 5 # a 5 b souběžně harmonicky i melodicky v tóninách dur, dokáže zahrát T, S a D v mollových tóninách do 2 # a 2 b, dále pracuje na poznávání a používání nejrůznějších nástrojových barev a rytmických stylů, dokáže bez problémů ovládat nástroj, podle možností ho využít k propojení s PC, orientuje se v nabídce doprovodných stylů a umí je vhodně použít, za pomoci učitele si rozšiřuje přehled o nových trendech EKN, ovládá spektrum melodií z muzikálů, písniček i filmové hudby.

Literatura: Škola hry na keyboard – vybrat podle možností.

Havlíček – Machalíčková – Ondruš: Škola hry na akordeon nebo Škola hry na klavír.  
Sborník Já písnička.

Další písně z nejrůznějších zdrojů – zpěvníky, internet, transkripce cvičení z klavírních či akordeonových partů.

## **Hra na příčnou flétnu** (Veronika Skopcová)

### **METODIKA**

Ve výuce je používána metodika Františka Malotína, kterou rozpracoval ve svém díle *Příčná flétna – praktická metodika*, na niž navazuje škola hry na příčnou flétnu „První doteky“.

### **Očekávané výstupy**

#### **1. ročník základního studia I. stupně**

- Žák zachovává správné držení těla a flétny, nezvedá nehrající prsty,
- předvede správné položení flétny na rtech, hraje nejprve pouze na hlavici, umí nasadit tón na slabiku kü i tü,
  - rozlišuje hru portamento, jednoduché staccato, legato,
  - hraje rovným tónem v rozsahu d1-d2,
  - hraje z paměti motivy nebo jednoduché lidové písně v rozsahu kvinty,
  - zopakuje jednoduché 2taktové rytmicko-melodické motivy,

- rozeznává notu a pomlku celou, půlovou, čtvrtkovou, osminovou, notu čtvrtkovou,
- hraje ve dvojhlasu s druhou flétnou, s doprovodem kytary nebo klavíru,
- zná způsob ladění nástroje.

## **2. ročník základního studia I. stupně**

Žák nasazuje tón na ků, tů, ovládá hlubší nádech, plynulý výdech a přídech „ch“,

- snaží se tvořit rovný, nepřiliš šelestivý tón,
- předvede hru jednoduché staccato, legato, portamento, ovládá dynamiku p – f,
- vytvoří tónovou řadu – jednooktávovou stupnici dur a moll,
- zahraje tónický kvintakord ve velkém rozkladu z not i bez nich v rozsahu c1-a2,
- zahraje z paměti lidovou píseň nebo drobnou skladbu v rozsahu oktávy,
- pohotově čte pravidelné členění čtvrtkové noty,
- určí místo nádechu v souvislosti s vedením fráze,
- hraje s jiným nástrojem, případně v seskupení, umí dát nástup,
- ladí nástroj podle klavíru.

## **3. ročník základního studia I. stupně**

Žák ovládá dechovou techniku – vědomě brániční dýchání a prodloužený výdech,

- při nasazení tónu střídá slabiky tů, dů, tvoří pěkný tón s minimem šelestů, hlídá jeho intonační čistotu,
- hraje tónová cvičení,
- předvede jednoduché ozdoby,
- zahraje stupnice jednooktávové, tónický kvintakord s obraty portamento, legato, velký rozklad v rozsahu c1 – c3,
- zvládá hru lidových písní z paměti,
- pohotově čte pravidelné členění čtvrtkové noty, používá základní agogiku a elementární výrazové prostředky k vyjádření obsahu – dynamika p-mf-f,
- reprodukuje podle svých možností jednoduchou předvedenou melodii v rozsahu 2 – 4 taktů od udaného tónu,
- ovládá elementární improvizaci – dokončí melodii, sám vytvoří krátkou melodii,
- hraje skladby různých období a žánrů – úpravy lidových písní, barokní hudbu a hudbu 20. století,
- zná princip ladění nástroje a naladí podle klavíru,
- komunikuje v rámci souboru – orientuje se v tempu, rytmu, nástupech, agogice, dynamice.

## **4. ročník základního studia I. stupně**

Žák tvoří kultivovaný tón s minimem šelestů, intonačně čistý, v rozsahu c1 – h2,

- ovládá dechovou ekonomii, umí si rozvrhnout nádechy v etudě i přednesu,
- v nasazení tónu používá konsonanty tů, dů, ků,
- ovládá širší dynamickou škálu,
- hraje stupnice dur a moll, T5 s malým i velkým rozkladem, D7 portamento, legato,
- dosáhl již větší technické zručnosti, hraje složitější rytmické útvary s notami 16tinovými, triolami,
- ovládá hru základních melodických ozdob,
- hraje větší hudební formy – suita, sonáta,
- hraje aktivně v souboru,
- vytvoří jednoduchý druhý hlas.

### **5. ročník základního studia I. stupně**

Žák ovládá dobře dosud získané technické a výrazové dovednosti,

- tvoří a hraje ozdoby, které vhodně zařazuje do skladeb,
- hraje veškeré dur i moll stupnice i T5 ve složitějších artikulačních a rytmických variantách, stupnici chromatickou, D7 i zm7,
- interpretuje skladby různých stylů a žánrů,
- sleduje intonaci,
- uplatňuje se ve hře komorní (souborové),
- hraje z listu lehčí přednesy a písně lidové v různých tóninách,
- improvizuje kuplety v rondu, tvoří rytmické i melodické variace na melodii lidové písně.

### **6. ročník základního studia I. stupně**

Žák podle svých znalostí vybere vhodnou techniku u studované skladby (legato, staccato, ozdoby), dokáže sám provést formálně-harmonický rozbor skladby, navrhnout dynamiku, agogiku, frázování a nádechy s respektem k typu skladby,

- pracuje uvědoměle na řešení svých technických nedostatků,
- hraje větší hudební formy (suite, sonáta, koncert, fantazie apod.),
- podle svých schopností improvizuje, např. melodii v blues. 12ce, latin-jazzu apod.

### **7. ročník základního studia I. stupně**

Žák vytvoří transpozici lidové písně,

- reprodukuje 4 – 6taktovou melodii bez udání počátečního tónu (ear-training),
- určí žánr a období vzniku skladby,
- samostatně řeší technické problémy ve skladbě, používá získané dovednosti v oblasti dynamiky a techniky hry,
- sleduje a koriguje intonaci při hře,
- sám aktivně vyhledává repertoár ke studiu a příležitosti k veřejnému vystoupení,
- vyhledává zvukové ukázky, pracuje s médii a internetem.

### **Hra na zobcovou flétnu - sopránovou**

(Veronika Skopcová – Josef Šebesta)

#### **METODIKA**

##### **Dýchání.**

Nejdůležitější fází jsou u začátečníků správné návyky při dýchání. To probíhá do bránice, bez pohybu ramen. Pevná bránice a přiměřený tlak vzduchu jsou podmínkou pro to, aby hráč na nástroj ladil, a aby disponoval velkým tónovým rozsahem. Učitel provádí rukou kontrolu pevnosti bráničního prostoru u žáka.

##### **Stupnice, rulády, akordy.**

Bezprostředně poté, co žák disponuje oktávovým rozsahem, je nutné zahájit výuku stupnic, čtyř tónových rulád a akordů, jež umožňují bezpečný pohyb a představivost žáka uvnitř vyhrazeného prostoru, jakým stupnice jest. Návěst se zahajuje stupnicí C dur, poté F dur, D dur, G dur. Následují stupnice d moll, g moll.

##### **Literatura:**

Josef Šebesta: *Stupnice, rulády a akordy pro sopránovou zobcovou flétnu*, Mšeno 2010, rukopis.

Jan a Eva Kvapilovi: *Flautoškola 1, 2, metodický sešit pro učitele*, Praha 2003.

##### **Lidové písně.**

Ideálním prostředkem pro podchycení dětského zájmu, také vzhledem k přirozené dětské zpěvnosti, je lidová píseň. Tato melodicko-rytmická kategorie umožňuje skvělou orientaci v obou základních prvcích, a to prvořadě sluchem, ve druhé řadě pak notovým zápisem. Žák se tak učí noty a jejich rytmiku přirozeně, bez nucené scholastiky.

Literatura:

Josef Šebesta: *Lidové písně pro sopránovou zobcovou flétnu v různých tóninách*, Mšeno 2011, rukopis.

Jan Olejník: *Etudy pro sopránovou zobcovou flétnu na motivy lidových písní*, Beneš 2008. Prstová cvičení a etudy.

Pro získání správných hmatových návyků jsou důležité etudy a rozpracovaná prstová cvičení. Jejich studiem roste řemeslná úroveň v ovládnutí nástroje.

Literatura:

Ladislav Daniel: *Škola hry na sopránovou zobcovou flétnu, I. díl*, Panton 1970.

Jan a Eva Kvapilovi: *Flautoškola, I. díl*, Bärenreiter 2004.

Ikov Kopáček: *Hravé prsty*, Praha 2010.

Tomáš Čančík: *Etudy pro zobcovou flétnu*, Praha

Přednesová cvičení.

Důležitým prvkem pro posilování melodické a rytmické obrazotvornosti jsou přednesová cvičení, jež jsou aplikována zpravidla s klavírním doprovodem, nebo ve spojení s jiným nástrojem, například kytarou, druhou flétnou nebo zpěvem. V tomto smyslu se výborně osvědčují renesanční a barokní tance, jež jsou zvláště vhodné ze dvou hledisek; jedná se především o malé formy, jež jsou děti schopné nacvičit během krátké doby, a zajímavá je také zvláštní melodika, daná používáním modálních stupnic.

Literatura je velice rozmanitá, například:

Michael Praetorius: *Dances from Terpsichoré*, London pro Musica Edition, Volume 6.

William Brade: *Pavans and Galliards*, London pro Musica Edition, Volume 61.

Hans Leo Hassler: *Intradas and Gagliarda*, London pro Musica Edition, Volume 16.

Melchior Franck: *Five Intradas*, London pro Musica Edition, Volume 40.

## **Očekávané výstupy**

### **1.a 2. ročník přípravného studia**

Žák ovládá správné držení těla a vyvážené držení nástroje v obou rukách. Snaží se užívat brániční dýchání a tvoří zdravý, stabilní, rovný tón. Užívá artikulační slabiky Tý – Dý v non legatu bez vyražení. Ovládá ukončení tónu špičkou jazyka. Rozvíjí správné návyky v prstové technice (přirozeně zaoblený tvar prstů) bez křečovitého svírání nástroje, nadměrného zvedání prstů a opírání flétny o levý palec.

Tónový rozsah od psaného C1 do D2, stupnice C dur, ruláda, akord.

Je schopen zopakovat po učiteli předebranou 2-3taktovou melodii od udaného tónu, doplnit závěti k předvětí.

Hraje známé písně s malým tónovým rozsahem podle sluchu i notového zápisu.

Ladislav Daniel: *Škola hry na sopránovou zobcovou flétnu, I. díl.*

Jan a Eva Kvapilovi: *Flautoškola, I. díl.*

Lidové písně a koledy v uvedeném rozsahu.

### **1. ročník základního studia**

Žák zmechanizuje a zautomatizuje návyky a dovednosti osvojené v prvních dvou ročnících. Prohlubuje spodní dýchání, tvoří zdravý, stabilní, rovný tón v různých dynamických odstínech. Ovládá stálý, nepřerušovaný výdech a rychlý, neslyšný přídech ústy „ch“. Má již lepší zvukovou představivost. Střídá artikulační slabiky Tý – Dý, které nasazuje jemně špičkou jazyka a tóny následující za sebou hraje jako jeden celek bez „rozsekávání“ zvuku. Užívá non legato, legato. Zdokonaluje již svou prstovou techniku – ovládá složitější, rychlejší výměny prstů a techniku ohýbání levého palce (půldírku). Hraje tóny v rozsahu c1 – g2, některé chromatické (cis2, fis1, b1), noty osminové, půlové s tečkou, čtvrté s tečkou, stupnice C, D, F a G dur. Zopakuje po učiteli 2 – 4taktovou melodii od udaného tónu, dokončí započatou melodii, případně sám vymýšlí krátké melodie v rámci zadané tóniny. Hraje z paměti známé písně v rozsahu 5 – 6 tónů s menšími intervaly na základě sluchové představy v C, F a G dur a z not kratší skladbičky (staré tance, skladby soudobých autorů). Uplatňuje své schopnosti v komorní hře (kánony, dvouhlasé lidové písně a tance)

### **2. ročník základního studia I. stupně**

Tvoří již poměrně kultivovaný tón, s nímž dovede pracovat (různé dynamické odstíny). Ovládá dechovou ekonomii, sám v jednodušších skladbách navrhuje místa pro nádechy.

Tónový rozsah od C1 do c3 a většinu chromatických tónů, stupnice C dur, D dur, F dur, G dur, d moll, g moll, a moll, e moll, rulády, akordy. Ovládá hru některých melodických ozdob a některé alternativní trylkové hmaty. Hraje v taktech celých, půlových, čtvrtých, osminových, synkopy, tečkovaný rytmus. Užívá artikulační slabiky Tý, Dý, Ký v různých rytmických kombinacích.

Improvizuje díl b ve dvoudílné písňové formě, variace rytmické a melodické. Hraje podle sluchu známé lidové písně v dur a moll, některé durové transponuje do různých tónin. Podle svých individuálních schopností studuje hru na altovou zobcovou flétnu.

Ladislav Daniel: *Škola hry na sopránovou zobcovou flétnu*, I. díl.

Jan a Eva Kvapilovi: *Flautoškola*, I. díl.

Lidové písně, barokní tance, koledy v uvedeném rozsahu.

### **3. ročník základního studia I. stupně**

Žák podle svých individuálních schopností hraje již zejména na altovou flétnu.

Využívá získané dovednosti a návyky při studiu skladeb různých stylových období – zejména renesančních, barokních a ze současnosti. Při jejich nácvičce vykazuje již poměrně velkou samostatnost – oddělení jednotlivých částí skladby, umístění nádechů. Dále zdokonaluje svou dechovou techniku, užívá vibrato a širší dynamickou škálu. Má již dobrou koordinaci prstů, dechu, jazyka. Dosahuje větší hbitosti prstů v pasážích a sám si navrhuje různá cvičení pro zvládnutí hmatově obtížných míst ve skladbě. Ovládá dvojitý a trojitý jazyk v mírném tempu, užívá kombinace různých artikulačních slabik. Zdokonaluje hru melodických ozdob.

Tónový rozsah od C1 do C3, veškeré chromatické tóny včetně půldírkových hmatů, stupnice dur do čtyř křížků a do čtyř béček, moll do 2 křížků a béček, rulády, akordy. Některé z nastudovaných skladeb hraje z paměti a veřejně. Hraje podle sluchu známé lidové písně dur i moll v rozsahu přes oktávu a dovede je transponovat do jiné tóniny. Zopakuje 4 – 8taktovou melodii předebranou učitelem. Umí doplnit 4taktové



závěti k 4taktovému předvětí, improvizuje v malém rondu, variuje melodii i rytmus. Pokračuje ve hře komorní.

Ladislav Daniel: *Škola hry na sopránovou zobcovou flétnu*, II. díl.

Jan a Eva Kvapilovi: *Flautoškola*, II. díl.

Edice starých tanců a intrád, lidové a umělé písně.

#### **4. ročník základního studia I. stupně**

Žák si počíná technicky i umělecky uvědoměle, získané návyky a dovednosti uplatňuje při studiu náročnějších skladeb různých slohových období. Vykazuje již značnou míru samostatnosti při řešení technických i přednesových problémů.

Tónový rozsah od C1 do C3 chromaticky, stupnice dur a moll do 4 křížků a béček, rulády, akordy.

Školy a etudy vyššího typu. Především se však soustředí uje na studium altové nebo tenorové zobcové flétny a na hru komorní.

Zvládá přednesy na úrovni barokních sonát.

#### **5. ročník základního studia I. stupně**

Žák dovede samostatně provést formálně-harmonický rozbor skladby, vhodně umístit nádechy, zvolit artikulační slabiky, ozdoby, dynamiku a agogiku.

Určí žánr a období vzniku skladby.

Sleduje intonační čistotu své hry a dovede ji korigovat.

Hraje skladby většího rozsahu z různých slohových období.

Stále pracuje na zdokonalení své dechové, artikulační i prstové techniky.

Sám aktivně vyhledává repertoár ke studiu a příležitosti k veřejnému vystoupení.

### **Hra na trubku**

(Josef Šebesta)

#### **METODIKA**

Předpokladem správného dýchaní a nasazení tónu je, že žák absolvoval předchozí studium zobcové flétny. Pokud nikoli, platí zásady popsané v metodice pro zobcovou flétnu.

#### **Očekávané výstupy**

##### **1. ročník základního studia I. stupně**

Žák ovládne retní nasazení základních alikvotních tónů C1-G1-C2. K nasazení používá správnou techniku jazyku i rtů. Ovládne tří ventilové strojivo do té míry, že na konci ročníku zahraje stupnici G dur, případně C dur, stupnicové rulády a akordy. Součástí ověřitelných dovedností je také interpretace vhodné lidové písně.

Literatura: Jaroslav Kolář: *Škola hry na trubku*.

Maurice Arban: *Škola hry na trubku*.

Josef Šebesta: *Cvičení pro trubku*.

##### **2. ročník základního studia I. stupně**

Žák hraje v rozsahu dvou oktáv od malého g do G2.

Vajgl-Krčma: *přípravná škola hry na trubku*, lidové písně.

Stupnice G dur, C dur, F dur, g moll.

## **Hra na pozoun** (Josef Šebesta)

### **METODIKA**

Předpokladem správného dýchání a nasazení tónu je, že žák absolvoval předchozí studium zobcové flétny. Pokud nikoli, platí zásady popsané v metodice pro zobcovou flétnu.

### **Očekávané výstupy**

#### **1. ročník základního studia I. stupně**

Žák ovládne retní nasazení základních alikvotních tónů B velké-F malé-B malé.

K nasazení používá správnou techniku jazyku i rtů. Ovládá správnou techniku držení nástroje levou rukou. Ovládá správnou techniku pohybu snížce pravou rukou od první do čtvrté polohy. Dokáže v tomto směru interpretovat vhodnou lidovou píseň, například Ovčáci, čtveráci v F dur.

Literatura: Miloslav Hejda: Přípravná škola hry na pozoun.

Josef Šebesta: Cvičení pro pozoun.

## **Sólový zpěv** (Josef Šebesta)

### **METODIKA**

#### **Dýchání.**

Nejdůležitější fází jsou u začátečníků správné návyky při dýchání. To probíhá do bránice, bez pohybu ramen. Pevná bránice a dostatečně velký tlak vzduchu jsou podmínkou pro to, aby zpěvák netlačil na hlasivky, aby udržel konstantní ladění na celý dech, aby disponoval velkým hlasovým rozsahem. Učitel musí neustále provádět levou rukou kontrolu pevnosti bráničního prostoru u žáka.

#### **Rozezpívání a hlasová cvičení.**

Pro hlasovou interpretaci je důležitá správná hlasová technika, při níž zpěvák ovládá svůj hlas a dovede s ním manipulovat. Pro ten účel je důležité se rozezpívat, aby hlasivky volně vibrovaly. Rozezpívání se provádí technikou brumenda, při kterém má zpěvák lehce sevřené rty, zuby v ústní dutině jsou naopak lehce rozevřené. Brumendo se provádí v celém hlasovém rozsahu, od vrchních tónů dolů, od falzetu po hrudní registr, většinou od D2 po A malé. Brumendem se vážou tři po sobě jdoucí tóny.

Literatura:

Jaromír Soukup: *Hlas, zpěv, pěvecké umění*, Supraphon 1972.

Niccolo Vaccai: *Praktická škola italského zpěvu*, Praha 1970.

#### **Lidové písně.**

Ideálním prostředkem pro podchycení dětského zájmu, také vzhledem k přirozené dětské zpěvnosti, je lidová píseň. Tato melodicko-rytmická kategorie umožňuje skvělou orientaci v obou základních prvcích, a to prvořadě sluchem, ve druhé řadě pak notovým zápisem. Žák se tak učí noty a jejich rytmiku přirozeně, bez nucené scholastiky. Důležitý je v tomto případě klavírní doprovod, jenž závisí na harmonických a kontrapunktických znalostech učitele. Písně je totiž nutné variovat, měnit jejich tóniny, rytmus. Žáci se tímto způsobem učí hledat vlastní cestu k lidové písni a k její interpretaci. Mimořádně vhodná je pro ten účel píseň *Vyletěla holubička ze skály*, pro svůj oktavový rozsah, který je vhodné po půltónech posouvat.

Literatura:

Josef Šebesta: *Lidové písně pro dětský hlas*, Mšeno 2011, rukopis.

Václav Ptáček: *Zazpívejte si děti...*

Karel Hába: *Děti zpívají...*

Umělé písně s doprovodem klavíru.

Žáci milují písně, zvláště ty, jež si svou obrovskou popularitu získaly na pozadí filmových pohádek, například *Rozvíjej se poupátko*, *Já s písničkou jdu jako ptáček*, *Větre větříčku*. Později je možné přistoupit k nácvičce složitějších umělých písní, například i uměleckého charakteru.

Literatura:

Josef Šebesta: *Filmové písně v úpravě pro dětský hlas*, Mšeno 2011, rukopis.

Deklamace a výslovnost.

Velmi důležitou složkou zpěvu je správná výslovnost, při níž zpěvák artikuluje text tak, aby mu bylo dokonale rozumět. Mšeno je oblastí, v níž se postupem dlouhého času vypracovala chybná výslovnost především samohlásek O, A, I. Všechny tři samohlásky jsou zde zabarvené do E, to znamená, že děti téměř neotvírají při zpěvu ústa. Opravu provádím pomocí slabik NO, LA, MI. Při jejich zpěvu pomocí rozloženého akordu, jenž stoupá po půltónech, dbám na správnou a plnou výslovnost samohlásky. Samotné texty často recitujeme, teprve potom je zpíváme. Je také důležité dbát na výslovnost koncovek, například: *Nebyla to holubička, byl to ptáK*,  
Literatura.

Otakar Hostínský: *Deklamace česká, zpěvní, ...*

Vícehlasý zpěv.

Jedná se o udržení melodické linie v případech, kdy zpívají dva zpěváci dva rozdílné hlasy. Pro začátek je vhodná píseň *Vyletěla holubička* zpívaná jako kánon s taktovým posunem.

## **Očekávané výstupy**

### **1. a 2. ročník přípravného studia**

Správně intonuje v rozsahu jedné oktávy.

Žák zpívá lidové písně vhodné pro uvedený věk.

### **1. ročník základního studia I. stupně**

Správně intonuje v rozsahu dvou oktáv.

Žák interpretuje technicky, rozsahově i přednesově náročnější lidové písně

### **2. ročník základního studia I. stupně**

Správně intonuje v rozsahu dvou oktáv, zpívá stupnice a rulády na slabiku No.

Vědomě používá hlasových barev pro rozlišení emocí v písních.

Zpracuje hlasové etudy na rozložené akordy v celém rozsahu.

Zpívá lidové a umělé písně v jednoduchých úpravách.

### **3. ročník základního studia I. stupně**

Správně intonuje v rozsahu dvou oktáv, zpívá stupnice a rulády na slabiky No, La, Mi.

Vědomě používá hlasové a přednesové agogiky.

Prohlubuje hlasové etudy stupnicového charakteru.

Zpívá lidové a umělé písně náročnějšího charakteru (edice: Leoš Janáček, Václav Trojan a podobně).

V této fázi vývoje můžeme začít s italskou metodikou zpěvu (např. Niccolo Vaccai: *Praktická škola italského zpěvu*, Praha 1970).

#### **4. ročník základního studia I. stupně**

V této fázi studia se žák repertoárově a esteticky vyhraňuje. Volí takové písně, jež nejlépe vystihují jeho povahu. Začíná také upřednostňovat tu pěveckou techniku, jež nejlépe umožňuje zvládat jím volený repertoár.

V rámci hlasové techniky volí rychlé sledy tónů až do rozsahu oktávy, zpravidla durové stupnice, jež se zvedají po půltónech.

Repertoár je závislý na technice zpěvu a na tónovém rozsahu žáka. Volí náročnější písně, ale také již některá duchovní moteta, převážně z renesančního a barokního období.

#### **1. ročník základního studia II. stupně**

Pokud nastane tento případ, děje se tak ze dvou důvodů: jednak proto, že žák odchodem na střední školu chce ve zpívání pokračovat, a jednak proto, že žák je okolnostmi donucen hlasově se školit. Druhý případ nastává zpravidla tehdy, když student střední pedagogické školy či pedagogické fakulty musí naplnit pěvecké minimum vyžadované středoškolskou zkouškou nebo vysokoškolskou atestací, a přitom se nikdy hlasově neškolil.

V prvním případě žák plynule navazuje na již získané pěvecké zkušenosti, a to volbou náročnějších hlasových cviků nebo repertoáru. Sleduje především hlasovou vyzrálost a přednesovou stránku písní a árií.

Ve druhém případě je důležité připravit žáka tak, aby zvládl sledovaný cíl. Zpravidla se jedná o zpěv lidových písní, jež jsou v učebním plánu jeho školy, ale také o jednoduchý klavírní doprovod k těmto písním tak, aby v budoucnu mohl sám pracovat s dětmi. Nejdůležitějším úkolem v tomto případě je zakotvit hlas v rozmezí C1 až C2, což je přirozený dětský rozsah, a v tomto rozsahu zpívá písně a také je na klavír doprovází.

### **Hra na akordeon**

(Karel Horňák)

#### **METODIKA**

Akordeon zaujímá vedle klasických nástrojů nezastupitelné místo. Jeho významnou předností je možnost zahrát nejen melodii, ale ještě ji doprovodit plnohodnotným basovým partem. K tomu je ovšem třeba, aby žák plně zvládl všechny výrazové možnosti nástroje, naučil se používat obou rukou a dokonale zvládl měchovou techniku.

Cílem je komplexní rozvoj hudebnosti žáka, jeho hudební představivosti a citění. Součástí předmětu ve vyšších ročnících je také hra z listu, hra podle akordických značek a podle možnosti i jednodušší improvizace.

#### **Očekávané výstupy**

##### **1. ročník základního studia I. stupně**

Student si umí připravit nástroj ke hře, umí pojmenovat jednotlivé části nástroje, ví jak se o nástroj starat, zvládá základní postoj při hře, umí správně používat měchovou techniku, správně hraje prstová cvičení (PR), *legato*, *tenuto*, *staccato*, pracuje na souhře obou rukou, rozlišuje základní dynamiku: p, mf, f, rozlišuje

základní tempa: moderato, allegro, andante, umí správně držet nástroj, umí při hře správně sedět, zahraje jednoduché skladby ve svém rozsahu podle not i z paměti. Stupnice do 3 # nebo 3 b + T5, 2 cvičení ze školy hry na akordeon, 1 lidová píseň nebo přednes.

Literatura: Havlíček – Machalíčková – Ondruš: Škola hry na akordeon.

Kotík: 50 lidových písní.

Sborník Já písnička.

Další písně z nejrozličnějších zdrojů – zpěvníky, internet.

### **Hra v orchestru**

(Karel Horňák)

#### **METODIKA**

#### **Očekávané výstupy**

Nejsou rozděleny na jednotlivé ročníky, pouze se zde předkládají záměry učitele pro následující školní rok (obsazení, repertoár).

### **Hra v souboru zobcových fléten**

(Veronika Skopcová)

#### **METODIKA**

#### **Očekávané výstupy**

Nejsou rozděleny na jednotlivé ročníky, pouze se zde předkládají záměry učitele pro následující školní rok (obsazení, repertoár).

### **Recepce a reflexe hudby**

(Josef Šebesta)

#### **METODIKA**

Hudba a opera vyvolávají silné city, jež mají očistný a povznášející vliv na duši, osvobozují ji od deformujícího vlivu vášní. (Aristoteles)

Vysvětlení, proč Aristoteles upřednostňuje hudbu před ostatními Múzami, je prosté. Hudba jako jediná z umění postrádá schopnost popisovat realitu, je absolutně nediskursivní. To znamená, že je v rukou poučeného pedagoga ideálním urychlovačem pro harmonický a citový rozvoj dětské duše, jež se postupně zbavuje deformujícího vlivu vášní, které v ní uvázly v podobě nejrozličnějších instinktů ještě z našich zvířecích dob.

Hudební obor v základním uměleckém vzdělávání umožňuje žákovi prostřednictvím soustavného vzdělávání, aktivní a poučené interpretace, vlastní tvorby, poznávání hudební kultury a osvojením si základních teoretických znalostí využívat hudbu jako prostředek vzájemné komunikace i osobního uměleckého sdělení.

Vzdělávací oblast **Recepce a reflexe hudby** umožňuje žákovi orientovat se ve světě hudby, využívat a přenášet zkušenosti, dovednosti a vědomosti získané z praktických činností do vnímání hudby; prostřednictvím aktivního poslechu pak poučeněji interpretovat hudební dílo a kriticky je hodnotit. Cílem je vychovat poučeného interpreta a posluchače schopného propojit hudební teorii s praxí a hlouběji tak prožít hudbu. Vzdelávací obsah Recepce a reflexe hudby se realizuje především v podobě kolektivní výuky.

#### **Charakteristika vzdělávací oblasti Recepce a reflexe hudby**

Hudební obor vede žáka k porozumění hudebnímu umění. Vzdelávací obsah hudebního oboru proto tvoří **tři** vzájemně provázané a podmíněné okruhy činností – **produkce, recepce a reflexe**, které žákovi umožňují hudebně se projevovat jak při individuálních, tak i skupinových aktivitách, poznávat zákonitosti hudební tvorby, seznamovat se s různými funkcemi hudby, hodnotami a normami v umění, porozumět sdělením přenášeným hudebním jazykem, vytvářet hodnotící soudy o znějící hudbě apod., tedy pronikat do podstaty hudby.

**V produkci** nalézají uplatnění vokální, instrumentální a hudebně pohybové činnosti mající charakter nejen reprodukční, ale také výrazně kreativní. V nich žáci rozvíjejí své hudební schopnosti a upevňují získané vědomosti a reprodukční a produkční dovednosti. Součástí těchto činností je hlasový výcvik spojený s intonací, práce s rytmem, hra a tvorba instrumentálních doprovodů, pohybových etud.

**Při recepci** si žáci prostřednictvím poslechových činností uvědomují a ověřují působení znějící hudby. Hudba zde vystupuje v „instruktivní podobě“ a umožňuje vyvozovat nové hudebně teoretické poznatky a dávat je do souvislostí s poznatky již získanými (např. poznávání typických hudebně výrazových prostředků a jejich užití ve skladbě apod.).

**Reflexe** jako třetí, vysoce syntetizující hudební činnost (v triádě produkce – recepce – reflexe), znamená nejvyšší stupeň poznávací činnosti umožňující „komplexní interpretaci hudebního díla i hudebních objektů“. Tato „komplexní interpretace“ obnáší zařazování znějící hudby do uměleckého období, určování stylu, žánru, formy díla, vytváření hodnotících soudů, zabývání se zvláštnostmi přístupu k interpretaci hudebního díla, významem a poselstvím díla vzhledem k určité umělecké a historické epoše.

Vzdělávání v dané vzdělávací oblasti směřuje k utváření a rozvíjení klíčových kompetencí tím, že vede žáka k poznávání a porozumění hudebnímu umění prostřednictvím soustředěné a vědomé reflexe, sledování a hodnocení hudebního umění na pozadí historických, společenských a technologických změn. Protože nejpřirozenějším hudebním projevem je zpěv, je vhodné rozvíjet hudební reflexi sborovým zpěvem, se zřetelem k etickému soužití uvnitř kolektivního snažení.

Literatura:

1. *Rámcový vzdělávací program pro základní umělecké vzdělávání*, Ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy, Praha 2010, zpracoval Výzkumný ústav pedagogický, Praha 2010.
2. *Učební osnovy – Umění a kultura*, Reálné gymnasium a ZUŠ Dobruška, Dobruška 2010.

### **Očekávané výstupy**

Nelze rozvrhnout do jednotlivých ročníků, neboť výuka probíhá pouze ve dvou věkových kategoriích: 5-8 let věku žáka (1.-3. třída ZŠ) a 9-13 let žáka (4.-7. třída ZŠ). To znamená, že v jedné třídě se výuky účastní studenti s rozdílnými znalostmi. Také mentální vyzrálост daná značným věkovým rozptylem určuje znalostní zátěž v rámci výuky.

#### Kategorie 5-8 let věku žáka po třech letech studia:

- a) notace v houslovém i basovém klíči ve dvou oktávách. Notové hodnoty od celé po šestnáctinovou. Takty dvoudobé a třídobé. Dynamická znaménka. Posuvky. Intervaly. Tempová znaménka. Základní přehled o české hudební historii.
- b) Rozvíjení hudebních představ prostřednictvím vlastních uměleckých aktivit, převážně pěveckého (sborového) charakteru.

#### Kategorie 9-13 let věku žáka po třech letech studia:

- a) Stupnice dur i moll. Tónické akordy. Základní harmonické funkce. Malé hudební formy. Hudební organologie. Základní přehled o evropské hudební historii.
- b) Rozvíjení hudebních představ prostřednictvím vlastních uměleckých aktivit, převážně pěveckého (sborového) charakteru.